

Ponència

Valencianisme i Escola Austriaca d'Economia

Jorge Bueso Merino

Alfagar. 24 de novembre de 2018

RESUM:

Vorem l'orige, els principals autors i les principals aportacions de l'escola austriaca d'economia, que son basicament la teoria economica marginal-subjectivista i la teoria de les institucions. Les institucions espontanees apareixen en tant que nucleus d'orde entorn als quals se va generant i transmetent informacio per part de tots els agents, en contexts de llibertat i respecte cap a cada persona. Per contra, l'intervencio coactiva o l'implantacio per la força de 'para-institucions', a banda del monopoli que aço supon, fa disminuir les oportunitats per a cada persona (o siga, fan mal; fan mes mal que be).

Un eixemple eloqüent d'est ultim tipo de para-institucions (planificacio centralisada) el tenim en les que estan duent a terme la "*normalitzacio*" de la llengua 'propia' de la Comunitat Valenciana.

Paraules clau: Processos de mercat, teoria economica, institucions, teoria del coneiximent, epistemia vs epistemologia, escola austriaca, llengua valenciana

INDEX

I.- Concepte de valencianisme

II.- Concepte i orígens històrics de l'Escola Austríaca d'Economia

III.- Principals aportacions de l'Escola Austríaca d'Economia

1. La teoria econòmica (o teoria evolutiva dels bens -de Menger-)

2. La teoria de les institucions

3. Les aportacions de Mises

4. Unes altres aportacions:

a) Teoria de l'intervenció coactiva en el mercat

b) Orígens i naturalesa de les llengües

c) Unes altres possibles línies de treball

d) Hayek i la tendència 'general' constructivista

IV.- Conclusions: similituds, coincidències i discrepàncies en el valencianisme

V.- Referències bibliogràfiques

VALENCIANISME I ESCOLA AUSTRIACA D'ECONOMIA

I CONCEPTE DE VALENCIANISME

A modo de descripció o definició preliminar tentativa, yo diria que el valencianisme es un conjunt de sentiments i activitats (que inclus aplega a formar un 'moviment' civic un tant desorganizat) que naixen de l'observació d'una serie de fets consumats produïts de la ma del nacionalisme català,¹ lligats sobre tot a la manera en que s'ha vist que, 'per la força' i a base d'enganys i patranyes, s'ha conseguit col·locar en tots els col·leges i els llocs públics de l'actual Comunitat Valenciana una llengua o codificació lingüística artificial absolutament tendenciosa en substitució del verdader valencià (o llengua valenciana).² I el punt més critic sol aplegar quan s'aprecia a on mos porta (sense contar en mosatros) eixa suplantació lingüística.

II CONCEPTE I ORIGENS DE L'ESCOLA AUSTRIACA D'ECONOMIA

La 'escola austriaca' d'economia naixque en l'any 1871, quan un jove doctor en Dret (Carl Menger [1840-1921]), de nacionalitat austriaca i de llengua alemana (d'entre les moltes llengües que se parlaven en l'Imperi dels Habsburg), va publicar el llibre *Grundsätze der Volkswirtschaftslehre* (Principis d'Economia

¹ Estes maquinacions han contat inclus en la sorprenent complicitat dels poders de Madrid.

Un resum molt breu d'estos fets se pot traure contrastant estes dos fonts alternatives, de les quals me sume totalment a la posició i les conclusions de la segona, absolutament majoritàries entre els valencians d'aquell temps (i yo diria que també entre els d'ara):

- Per una banda, el documental recent "*Imaginar un País: el Congrés de Cultura Catalana*" de Marta Rovira (TV3, 19-juny-2018, accessible en: <http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/sense-ficcio/imaginar-un-pais-el-congres-de-cultura-catalana/video/5771082/>). Recordem que aquell congrés se va celebrar des de gener de 1975 a novembre de 1977, dividit en 25 àmbits, repartits a lo llarg d'un grapat de localitats de lo que els organitzadors denominaven *Països Catalans*

- Per una altra banda el llibre de Vicente Ramos [1978] *Pancatalanismo entre valencianos*, complementat en els de Jordi Cassany i Bates [1997] "Els valencians i la normativa catalana", i el de Juli Moreno [2017] "Ortografies valencianes, de Josep Nebot a les Normes d'El Puig".

Fixeu-vos que, cap a la fi del vídeo indicat de TV3, Eliseu Climent (secretari de Jordi Pujol per a assumptes valencians, i millonari 'conseguidor' de subvencions) senyala que AQUELL PROJECTE (marxista, nacional-catalanista, de construcció dels PP.CC. a partir del control del sistema educatiu) "S'HA COMPLERT".

² Lo dit es aplicable a banda de quina siga la concepció que se puga tindre de la llengua 'propia' vernacula. Vore García-Moya [2006: VII-XLIII -prolec-].

Politica [Menger 1871]). Com que no li quadraven per una part les coses que havia estudiat de la ma de l'escola classica d'economia en relacio a la formacio dels preus, i per una atra, lo que ell veïa tots els dies en el Mercat de Tituls de Viena, a on treballava com a corresponsal de premsa, hague de mamprendre i replantejar-ho tot des d'una aproximacio nova causal-realista, que vingue a introduir el revolucionari concepte de l'anàlisi marginal (orige de la revolucio marginalista). Ho va fer per mig d'una exposicio detallada, pas a pas, escomençant per lo mes basic, cosint la realitat observada en la llogica, de modo que cada pas se veu que resulta d'inevitable necessitat de lo que acaba d'explicar. Ademes, com que son les persones, cada persona, les que actuen, eixa aproximacio (individualisme metodologic) resulta ademes que porta una fonda carrega humanista.

Encara que el llibre va ser rebut en silenci en un primer moment per part de la 'moderna' escola historicista alemana de professors d'economia (que s'havien fet els amos materialment de les universitats de la Prussia expansionista), un poquet mes avant va patir un atac furibunt per part d'eixe beligerant grup de professors, lliderat per Gustav Schmoller (a partir de la publicacio del segon llibre de Menger [1883] que justificava el metodo que havia fet servir). Este fet va ocasionar la famosa *Methodenstreit*, o batalla del metodo, discutint-se quina era la manera mes adequada d'entrar-li a l'estudi de les ciencies socials, i en especial a l'economia [Mises 1969; Hülsmann 2007: 115-124].³ Com Schmoller i companyia començaren dient-los a Menger i els seus alumnes despreciativament 'els austriacs', eixe nom acabà quallant com a nom d'una escola característica [Mises 1969: 1].

³ Eixa escola historicista de professors d'economia rebujava qualsevol coneiximent que no fora de tipus historic o empiric. Despreciaven a l'escola classica dient-los "manchesterisme" (perque els empresaris de Manchester havien demanat al govern angles que no posara arancels, inclus si l'atre país els ficava, perque ells volien competir), i tambe perque teorissaven a partir de 'agregats' (en eixe sentit la critica era encertada; de fet, quan Menger trague el seu llibre, els el presentà als historicistes com el poquet de teoria que els feia falta, com lo que va de 'forma' -teorica- a 'materia' -historica-, pero aquells no s'ho prengueren massa be).

Per una atra banda, Jevons i Walras (postulats codescubridors de l'idea de 'utilitat marginal', de manera que tambe s'apuntaren al fet d'haver resolt la paradoxa del valor, com en efecte sí va resoldre Menger), rebujaren l'idea de causa i efecte i prengueren en canvi en el seu lloc l'idea de determinacio simultanea, passant a aplicar la tecnica de modelar relacions complexes en tant que sistemes d'equacions simultanees en les quals cap variable es 'causa' de cap de les atres (com explica P. Klein en l'introduccio al llibre de Menger [1871: 7]). Esta aproximacio que diuen del "equilibri" se va convertir d'ahi en avant en l'aproximacio estandard a l'economia, llevat dels seguidors de Menger. I continúa sent-ho hui en dia...

III PRINCIPALS APORTACIONS DE L'ESCOLA AUSTRIACA D'ECONOMIA

1. La teoria economica (o teoria evolutiva dels bens –de Menger–)

Menger nos mostra primer que res, les quatre notes essencials que fan que aparega un 'be',⁴ lo qual va lligat sempre a persones concretes. A continuació caracterisa als bens 'economics' perque la seua disponibilitat es vista com a insuficient (son vists com a 'escassos') en relacio als requeriments que se dirigeixen cap ad ells [Menger 1871: 77-98; Rostan 2018: 18-23].⁵

Lligat a la categoria de bens economics apareix la teoria del valor (clau de volta de tota l'exposicio de Menger). Menger enten per valor "l'importancia que concrets bens, o quantitats dels mateixos, recibix per part de mosatros, de cada persona, pel fet de ser conscients de que depenem de dispondre d'ells per a la satisfaccio de les nostres necessitats o desijos". I la seua magnitud ve lligada a la satisfaccio manco important (de entre totes les que creguem que nos pot servir) que ve a assegurar una unitat de les que tenim, o podem tindre, al nostre abast (idea d'utilitat marginal).

Tambe mostra Menger cóm el comerç (l'intercanvi voluntari: això es, baratar, mercar, que no son coses que hagen existit des de sempre, pensem-ho)

⁴ El caracter de 'be-bens' consistix en una relacio especifica entre certs objectes o activitats i concrets sers humans, i se dona si i soles si [Rostan 2018: 10; Menger 1871: 52]:

- existix una necessitat humana
- te tals propietats que pot ser posat en conexio causal en la satisfaccio d'eixa necessitat
- existix (o 'se crea', o se pot crear, mes be) coneiximent huma entorn ad eixa possible o esperada conexio causal
- existix control huma suficient (*command*) sobre l'objecte o activitat per a poder dirigir-lo cap a la satisfaccio de la necessitat.

⁵ I es curios perque en alema no hi havia cap de paraula o expressio per a mostrar eixa idea de 'escassea', aixina que Menger ho hague de descriure paraula per paraula, explicant-ho detalladament (i lo mateix succeiria en l'idea de 'utilitat marginal', o la de 'cost d'oportunitat', etc.).

Be economic, economisar, valor i propietat, tot te un orige comu en l'escassea. Puix que els diferents membres d'una societat nomes podran cobrir una part de les seues necessitats relacionades en eixe be economic (les mes importants, deixant insatisfetes les atres manco importants) per mig de l'exclusio dels demes.

La conexio causal (causa a efecte) en la satisfaccio de la necessitat humana pot ser directa ('be de consum', o de primer orde) o indirecta, a través d'un proces de produccio per etapes (cada etapa constituïda per 'bens de capital' o de produccio, de segon orde, tercer orde, etc. –*estructura de capital*–conforme se va imaginant, que se valoren de manera prospectiva en funcio del valor del be de consum que eventualment produiran) que comporta temps i incertea.

Un poquet mes avant, de la ma de Ludwig von Mises [1949], apareixeria clar que en el mon de les ciencies socials no tenim nomes relacions de causa a efecte (com en el mon de les ciencies naturals), sino que la concreta relacio es tambe de *mijos a fins*, perque estem davant d'accions que tenen un proposit.

es un intent intencionat de les persones per millorar el seu benestar (i no una propensió innata que tenim els humans, com va dir Adam Smith). Quan se trobem davant d'un intercanvi aïllat, les quantitats intercanviades (això és: el preu, la proporció en que se canvien) depenen de les valoracions que els actors assignen a unitats marginals d'eixos bens econòmics (als quals els valoraran cada u d'ells en ordre invers -pensem-, donat que cada u valorem més lo que anem a rebre que lo que entregarem a canvi, puix en cas contrari no se faria eixe intercanvi [Ayau 2007]). De tot açò deriva que, més avant evolutivament, quan ya estem en un mercat a on n'hi ha múltiples compradors i venedors, el preu de mercat (i consegüentment també les quantitats intercanviades), ve a estar marcat per les valoracions del comprador manco interessat en comprar i les del venedor manco interessat en vendre (això és, lo que Böhm-Bawerk dia els "pars marginals" [Böhm-Bawerk 1889: 209 -110-]). I que els intercanvis voluntaris aplegaran no-més fins al precís moment en que les possibilitats de guany queden de moment exhaurides.

I aixina, pas a pas, des de lo més simple a lo més complex, Menger va explicant tots els fenòmens relacionats en el preu en base ad eixe mateix fet, les relacions de causa a efecte que se produïxen a partir de l'actuar de cada persona en l'intenció de millorar lo més possible el seu benestar (segons les disperses valoracions marginals subjectives⁶ de cada u). No explique aci tots els passos (d'eixa teoria econòmica que podríem dir marginal-subjectivista), però sí que recomane llegir tant el llibre de Menger [1871] com la seua guia d'estudi [Rostan 2008],⁷ la millor manera d'escabuçar-se en l'estudi de l'economia.

2. La teoria austriaca de les institucions

Podem definir per institució, seguint a Huerta de Soto [1992: 69-71], com "tot patró, pauta o model repetitiu de conducta" cultural assumit per una generalitat de persones en una societat. Això és, en cada societat van sorgint per tanteig

⁶ I 'ordinals', puix (a banda de que les imputem a concretes unitats o quantitats dels bens econòmics que creem disponibles) lo que fem és que priorisem unes necessitats davant d'unes altres, lo qual és una cosa molt diferent que assignar números 'cardinals' o plantejar "equivalències".

⁷ Gràcies al Ludwig von Mises Institute (una associació privada modelica que no admet subvencions públiques), eixa guia d'estudi se pot trobar (en anglès) en: https://mises-media.s3.amazonaws.com/Principles%20of%20Economics%20Study%20Guide_2.pdf?file=1&type=document.

(prova i erro), i imitació posterior, modos concrets d'interactuar, seleccionant-se'n uns i destriant-se'n uns altres conforme les persones van descobrir en ells (o els atribueixen) major o menor utilitat segons els fins que cada una d'elles persegueix.

Esta teoria de l'orige i la naturalesa de les institucions espontanees la va exposar Menger en la part final del seu *Grundsätze* [Menger 1871: 257-285], utilitzant com a exemple l'emergència històrica de l'institució diners, una volta que ja havia emergit la costum de baratjar (intercanvi voluntari directe, o "trueque"). Menger explica que, algunes persones (eines que van per davant -genis innovadors-) en percebar-se que podien aconseguir els seus objectius millor i més prompte si (en lloc de quedar-se parats esperant un intercanvi aïllat directe, donat lo il·limitat d'eixa possibilitat) canviaven els seus béns per uns altres que, encara que no foren els que ells desitjaven directament, sí que podrien fer-los servir més avant per a intercanviar-los per aquells, i aixina en varis passos aconseguir el bé desitjat. D'esta manera certes mercaderies anaren convertint-se, de manera competitiva, primer en les més intercanviades, i segon, més avant (quan tots imitaven ad aquells pioners), en l'institució diners. I segons la societat i el moment, se venia a materialitzar en alguna mercaderia en concret: sal, forment, cacau, plata o argent, etc., que servix eixa nova funció emergida d'intercanvi indirecte. I aço sense necessitat d'un acord previ general, ni coacció, ni haver segut dissenyada. Fixeu-vos que, com que en ans no havia existit res paregut, s'obria la porta aixina a partir d'eixe moment a un món completament nou,⁸ en que les oportunitats augmentaven per a cada persona com no s'havia vist mai en la vida.

Les institucions són "les conseqüències no intencionades de les accions individuals" ("resultants" inesperats dels processos socials, *Unbeabsichtigte Resultante* diu Menger [Huerta de Soto 1992: 70 nota 38]). I, si nos donem compte, a l'entorn seu se va creant un procés col·lectiu de coneixement (tentatiu) descentralitzat, de tipus "pràctic", no articulable (d'acord en la precisa i important caracterització que fa Huerta de Soto de les dos classes de coneixement: a) pràctic o tradicional per una banda, primari i més bàsic, i per altra banda b) el de caràcter científic o tècnic, o "articulat" [Huerta de Soto 1992: 52-60]).

⁸ I que de fet inclús a penes se podia haver pensat en ans, i manco en totes les implicacions que eixa novetat comportava.

Menger fa una crítica a Adam Smith perquè est autor va entendre les institucions econòmiques sempre exclusivament només que des del punt de vista "pragmàtic", en tant que producte intencional desitjat per una voluntat comuna, resultat d'un acord expressat dels membres d'una societat, o lo que es lo mateix, fruit de la legislació positiva [Menger 1883: 172].⁹ D'eixe modo, tot l'ample camp de les formacions socials o institucions creades de manera espontànea o no intencional restava fora de la seua comprensió teòrica (Menger 1883: 1972). I diu Menger que eixe pragmatisme superficial, contràriament a lo que se pensaven els representants d'eixa escola Smithiana, porta de manera inexorable al socialisme (Menger 1883: 177).

Un autor valencià, César Martínez Meseguer [2006] ha escrit un llibre molt recomanable, *La teoría evolutiva de las instituciones*, integrant tota la perspectiva austriaca enfocada precisament ad eixe camp de les institucions.¹⁰

3. Les aportacions de Mises: la teoria del cicle econòmic, la teoria de l'impossibilitat del càlcul econòmic en una comunitat socialista, i la teoria de l'acció humana

En estendre l'aproximació marginalista a l'àmbit dels diners, en 1912, Ludwig von Mises va explicar l'orige i la causa del típic cicle econòmic d'auge i recessió, lo que alguns diuen la teoria austriaca del cicle dels negocis [Hülsmann 2007: 249-254]. Per a fer-ho entenc que se va basar més que res en el treball d'Eugeni Böhm-Bawerk [1881] titulat *Whether legal rights and relationships are economic goods* (que en aço segueix i clarifica a Menger [1871: 54, en la seua nota 6]), a on afirma i mostra que les promeses no són 'bens' (això és, no són uns bens 'afegits o diferents' als subjacents que prometen, puix en un altre cas els estariem contabilisant 'dos voltes').

⁹ Dins del capítol titulat "L'escola d'economistes alemanya ha fallat en reconèixer la reforma duta a terme per l'escola històrica de juristes i soles per mig de malentesos se considera ad ella mateixa una escola històrica en eixe sentit".

¹⁰ El professor Martínez Meseguer és discipul del professor Huerta de Soto, dels primers. Recordava en les seues classes còm sent un chiquet sa mare el portà a vore una sessió del Tribunal de les Aigües (eixemple més evolucionat d'institució complexa de les del tipus "orgànic o espontàneu" -que respecta a tots i a totes les persones-, de les que parla Menger [1883: 156-159]). Per a coneixer les relacions (gens fàcils) del Tribunal en els diferents règims polítics a lo llarg de la seua mil·lenària història: Bonet [2014].

L'explicacio es com seguix: quan alguns depositaris (subvertint l'institucio tradicional espontanea del deposit –d'orige romà–) emitixen 'pseudo-certificats' de deposit en mes cantitat de la que realment ningú ha depositat en el seu taller d'orfebreria (o en el seu banc) i els fan circular, eixos "mijos fiduciaris" extranumeraris que els depositaris han creat venen a funcionar en el mercat de manera identica al material que designen (normalment metal que està fent la funcio de diners en eixa societat). Pugen aixina tots els preus, conduint a una situacio d'auge o esplendor, pero que, mes pronte o mes tart, s'haura de mostrar com insostenible, en molta gent enganyada (i tots en una mateixa direccio).¹¹

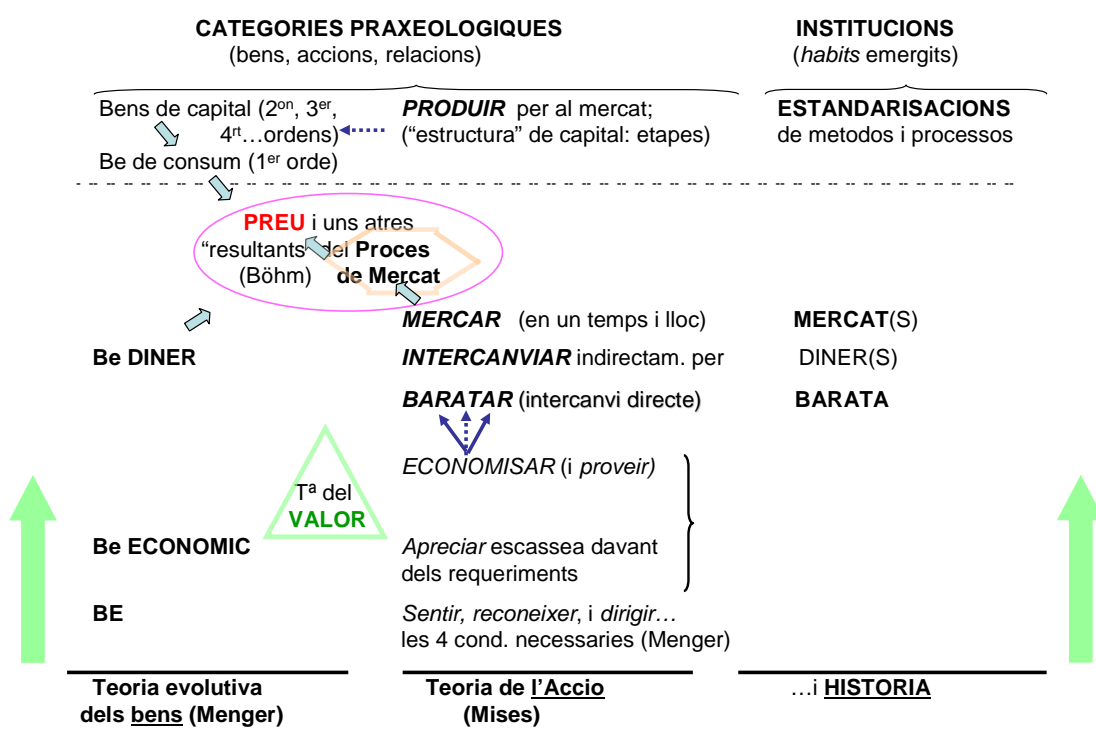
En eixa mateixa llinea, tambe Mises, entre 1919 i 1922, va desenvol·lar la teoria de l'impossibilitat del calcul economic en una comunitat socialista [Hülsmann 2007: 373-377].¹² Els preus en una societat de lliure mercat porten una informacio tremenda sobre escassea relativa, gusts i necessitats dels consumidors i indirectamente sobre les maneres mes economiques de produir, fets que ademes van canviant i adaptant-se conforme passa el temps. Puix be, sense propietat privada dels mijos de produccio i sense diners i lliure mercat, no n'hi ha preus per als bens de capital, i tota eixa informacio resumida no està disponible per a ningú, tampoc per al planificador centralisat, per lo qual no podria donar contingut coordinador a les seues ordens o mandats (puix una societat adaptativa caracterisada per la divisio de treball-coneiximent nomes pot haver eixit via intercanvis voluntaris i preus de mercat –que, entre unes atres coses, servixen d'orientacio–). Tot lo mes que podria fer el planificador central es crear o 'organisar' una societat estatica segons les seues valoracions personals.¹³

¹¹ A diferencia del processos de mercat lliure o no manipulat, que uns s'enganyen en una direccio, pero uns atres en la contraria, i per mig del sistema de preus se va reconvertint tot quotidianament.

¹² L'argument escomençà a treballar-lo en base a estudiar cómo dins d'una empresa se tria si anar renovant el seu proces de produccio o si canviar-lo per complet per un altre, i el paper que juga en eixa decisio la contabilitat. I es que sense preus de mercat no n'hi ha possibilitat de cap de comput estimatiu en unitats monetaries entorn als resultats dels diversos cursos d'accio.

¹³ Esta aproximacio teorica ve a ser l'atra cara de fets historics com el "gran pas avant" de Mao. Observem que tot, o casi tot, lo que significa coneiximent (epistemia, *epistemics*) a través de l'interaccio, i l'adaptacio, que es l'essencia del processos de mercat, en este cas desapareix.

Mes avant, en 1940-1949, per mig del seu tractat *Human Action; a treatise on economics*, Mises va arredonir el seu treball replantejant tota la teoria econòmica en canviar el punt de vista. Ara, en conte de mirar els resultats de l'acció humana (o siga, cóm se van formant els bens, bens econòmics, diners, mercats, estandarizacions, etc., com feu Menger), passaria a enfocar a l'atre costat, a la persona que actua, i les constriccions llogiques que de modo necessari se li presenten davant [Hülsmann 2007: 759-786].

QUADRO 1

Esquema que intenta integrar (en tant que tres planes d'una mateixa realitat canviant): a) la teoria (evolutiva) dels bens de Menger, b) la teoria de l'acció humana de Mises, i c) la teoria de les institucions d'Hayek i Menger. En la banda de dalt també trobem la teoria austriaca del capital, en tant que proces de producció per etapes (dirigit al mercat) que comporta temps i incertesa. Llegir de baix cap a dalt; això és, conforme se van formant, i van apareixent.

[Font: Elaboració pròpia]

4. Unes atres aportacions:

a) Teoria de l'intervenció coactiva en el mercat

A l'estudi de la coacció institucional o sistemàtica dedica Huerta de Soto el seu llibre *Socialismo, cálculo económico y función empresarial* (Huerta de Soto 1992). Açò "exigix en caràcter previ comprendre i coneixer prou a fondo els principis bàsics de l'anàlisi teòric de l'acció humana no coaccionada", a lo qual dedica el Capítol segon (a on se pot llegir la millor integració de la teoria austriaca que s'ha fet fins ara, seguint principalment la línia de Mises). Les seues conclusions són les següents:

"[...] per a nosaltres l'essència més íntima i característica de la naturalesa de tota persona és la seua capacitat per a actuar de forma lliure i creativa. Puix bé, des d'eixa òptica, entenem que *socialisme [o estatisme] és tot sistema d'agressió institucional contra el lliure exercici de l'acció humana o funció empresarial.*"

"Ara bé, si el socialisme ha seguit en moltes ocasions defes en cercles científics, polítics i filosòfics, és perquè s'ha cregut que el procés de coordinació social podia fer-se molt més efectiu i perfecte per mig de l'utilització sistemàtica de la coacció. A refutar teòricament eixa idea dediquem tota la primera meitat del Capítol III, elaborant el nostre argument des de dos punts de vista, l'estàtic i el dinàmic, que són diferents però complementaris. La nostra conclusió és que el socialisme, entès d'eixa manera, no és sino un error intel·lectual puix que teòricament no és possible coordinar la societat per mig de l'utilització i imposició sistemàtiques d'ordres o manaments coactius. [...] sistemàtica *antiacció* violenta o, si se preferix, *coacció* institucional..." [Huerta de Soto 1992: 25-27].

Ara bé, aquí és precís fer una puntualització. Només estariem parlant de 'Economia' a partir del moment en que algu dels béns implicats en l'acció aplega a tindre el caràcter de 'econòmic' (vore el Quadro 1). Per lo contrari, estariem en un àmbit pre-econòmic o extra-econòmic quan l'acció tracta en idees, hàbits o en uns altres 'mitjos' que no són béns econòmics (per falta-los el requisit de l'escassetat). És de senyalar que este mateix autor també manifesta que la "batalla del mètode" encara segueix [Huerta de Soto 1998].

b) Orige (i preservació i funcionament) de les llengües

En eixa línia, els llenguages, l'orige i la naturalesa de cada llengua, poden ser entesos en tant que institucions espontànies (encara que siguen pre-econòmiques o extra-econòmiques). Esta interpretació trobaria base en diferents comentaris dels autors de l'escola austríaca, com per exemple esta cita de Menger que afronta el problema teòric central de tota la ciència social:

El llenguatge, la religió, la llei, inclús el mateix estat, i, per mencionar uns poquets fenòmens socials econòmics, el fenomen dels mercats, de la competència, del diners,... a on no podem parlar propiament d'una activitat feta a propòsit per la comunitat en quant a tal dirigida a formar-les.[...]

¿Cóm pot ser que institucions que servixen al benestar comu i son extremadament significatives per al seu desenroll apleguen a existir sense una voluntat comuna dirigida cap al seu establiment? [Menger 1883: 146].

Estariem davant d'un conjunt d'habits característics (primer que res fonològics, als que s'anirien afegint uns altres –a modo de *clusters* d'habits– que lligarien eixos habits fonològics en diferents significants simbòlics i relacionals) que se van conformant en interacció, des del respecte a 'cada' persona, a cada parlant (i a on els diferents habits van acumulant-se a modo de sistemes oberts, fent-se, desfent-se en alguns aspectes i refent-se en uns altres, en la participació de tots els parlants tots els dies).

En este sentit, existix un interessant paralelisme entre el treball de Menger i l'aproximació de llingüística "contrastiva" (que no es exactament lo mateix que "comparativa")¹⁴ proposta per Josep Àngeles Castelló, en tant que se ve a fixar en els 'elements mes simples' de cada llengua, els *contrasts* primaris (serien eixos 'habits' de que estaven parlant, tant fonològics –primer nivell–, com lexicis –segon nivell– com, en un tercer nivell que apareix mes tard, morfo-sintàctics [Àngeles Castelló 2003]).

Est autor senyala en eixa comunicació que, mentrimentres que els sons consonàntics serien acompanyants, "la llengua te una identitat en els sons vocals indestructible" (referint-se al llatí dels sigles II-IV d.C. i al pre-romanç valencià). I

¹⁴ Llingüística comparativa que, en eixe sentit, vindria a ser paralela en Economia a l'aproximació de l'escola clàssica o de l'institucionalisme americà, que tenen una visió "agregada".

basant-se en aço silogisticament demostra (en la seua brillant proposta de criteri per a diferenciar llengües) que el valencià i el català son dos llengües diferents, donat que:

- a) El llatí (o lletí) tenia set vocals, que estan conservades en el valencià (nivell fonològic)
- b) En el nivell lèxic n'hi ha sèries obertes (noms i adjectius) en les quals sí que n'entren de noves, i sèries tancades (pronoms, preposicions i adverbis) en les quals no n'entren unes noves. Puix be, ell troba 130 sèries tancades paraleles diferents entre català i valencià
- c) Si ad aço li sumem diferències morfo-sintàctiques com les dels verbs *ser* i *estar*, i les del datiu i l'acusatiu, que son excloents (o es una o es una altra), puix...

...aço li servix per a concloure: "No n'hi ha llengua en el món que tinga dins" d'ella mateixa totes eixes diferències, tots eixos contrastos [Ángeles Castelló 2003].

Un altre punt important es que a l'entorn de l'emergència i us quotidiana de cada llengua (eixe fer i desfer) va formant-se, de manera descentralitzada, informació (i de manera tentativa, coneixement,¹⁵ tant en la mateixa llengua com al seu rededor) a través de l'interacció, i la progressiva adaptació mútua, de les diferents persones. O siga, lo mateix o paregut a lo que succeeix entorn a les institucions espontànies del mercat, segons mostra Huerta de Soto [1992: 51-82], però en relació a les de la llengua. De esta manera la tesi central d'eixe llibre de Huerta de Soto se fa, de fet, aplicable a les diferents institucions

¹⁵ Potser que en el camp de l'epistemologia encara estiga per fer una revolució paral·lela a lo que va significar en son dia en economia (*economics*) la revolució marginal-subjectivista. Aixina, per "epistèmia" (*epistemics*) podríem entendre l'estudi de com va formant-se cada tipus de coneixement (a l'entorn d'eixes diferents institucions espontànies) des dels seus 'elements més simples', pas a pas, de manera tentativa (o siga 'tantejant', per prova i error, i més tart imitació).

En eixa línia, es cridaria vore com Ángeles Castelló (2003) es capaç d'obrir una línia d'estudi en el camp de la llengüística (aplicable a totes les llengües), o que García Moya [2006: VIII-XVI] siga capaç de demostrar en pels i senyals la falsificació de les "Regles d'esquivar vocables..." (atribuïda a tres autors del segle XV de diferents nacions), des d'eixos chicotets contrastos dels que parla Josep Ángeles Castelló, mentre que els abundantament regats en diners públics, subvencions i privilegis departaments universitaris no son capaços més que de "repetir" lo que els amos de Barcelona volen que diguen. Podríem estar davant d'un eixemple més de lo que Menger i Popper van senyalar com els errors i la misèria de l'historicisme.

espontanees (no soles el mercat), a modo de 'teoria del coneiximent' que integraria els específics processos que se donen a l'entorn dels diferents tipus d'institucions (cada una segons les seues caracteristiques).

c) Unes atres possibles llinees de treball

De la mateixa manera que les llengües, tambe se poden explicar conforme fa Menger les diferents concepcions morals,¹⁶ la contabilitat en les seues diferents modalitats, i uns atres fenomens o manifestacions socials. Alguns treballs recents d'investigacio apunten en eixa direccio, moltes voltes fets per investigadors molt jovens, alguns d'ells publicats en la revista *Procesos de Mercado*. Com a eixemples tenim: Daniel Fernández en relacio a les llengües (vol. IX n^o1 2012, pag. 305-340), i Edgar Duarte en relacio a la contabilitat (vol. XIV n^o1 2017, pag. 315-330).

d) Possible existencia d'una tendencia general constructivista buscant imitar i substituir ad eixes institucions espontanees

Generalisant lo indicat per Hayek [1952: 146-152] (llibre que de manera significativa porta per subtitul "*estudis sobre l'abus de la rao*"), seria interessant plantejar-se que tal volta existixca una clara tendencia, diriem constructivista, o d'un racionalisme mal entes o exagerat, que, emprant mijos politics, vol substituir o manipular totes i cada una d'eixes institucions (que han sorgit des de les interaccions voluntaries de la poblacio a partir del respecte a cada persona –recorrem–, i de manera espontanea).

El proces podria escomençar aixina: En vore la lluentor i els exits alcançats per l'emergencia d'alguna classe d'institucio espontanea, o per unes atres consideracions, el poder politic passaria a considerar-la (eixa institucio, o l'activitat que se desenrolla al seu entorn) com un fi en sí mateixa (i no el mig com el que va naixer).¹⁷

¹⁶ De fet, les idees morals ya les trobem en els orogens de qualsevol atra institucio espontanea, donat que per a que puguen originar-se se requerix eixe respecte o consideracio a l'atre, a 'cada' congenere, que no naix perque sí en la naturalea, sino que requerix d'una cosmovisio de les que normalment apareixen lligades a les concepcions morals, com van senyalar Max Weber, Hayek, i uns atres.

¹⁷ Tambe potser existixca un interes gremial, que aprofite per a demanar ajuda i "proteccio" per part dels poders politics (sobreponderant l'importancia d'eixa funcio que entenen com a 'propia'). En clavar-se el

Partint d'eixa idea, el constructivisme s'afanya en implementar coactiva i centralisadament unes atres diriem 'para-institucions', esta volta dissenyades, per tal de suplantar-les, o superar-les.¹⁸ Un cas tipic per insidios sería el del Tribunal de les Aigües (en tota la seua "granda i debilitat"), estudiat per Bonet (2014).

Com hem vist, entorn a les institucions espontanees (com per eixemple el mercat) se crea un ambient que servix d'orientacio per a les persones. Funcionen potenciant les qualitats innates o adquirides de cada persona gracies al seu eixercici en interaccio en els demes, de manera competitiva, animant sempre a millorar en eixa direccio coordinadora. Per això la fixacio coactiva d'algu dels seus elements (en el cas del mercat estariem parlant de 'fixacio' de preus, per eixemple, o de persones –açò es, constituir monopolis–) bloqueja el desenroll d'eixos processos de produccio de coneiximent (tentatiu) dels quals hem estat parlant, i per lo tant 'fa mal' (encara que moltes voltes no sigam conscients ni de lo que s'estem perdent ni del mal que se fa [Huerta de Soto 1992: 110-131]).

Una atra manera de plantejar-ho sería dir que... oblidant que "resulta impossible planificar la futura evolucio d'un coneiximent que encara no ha segut creat, i que nomes sorgix en un entorn de llibertat individual (que no pot ser simulat via mandats [Huerta de Soto 1992: 125]), ve a ser habitual que se dissenyen plans centralisats de desenrollament que practicament sempre fan mes mal que be.

L'orige de l'erro intelctual de base que n'hi ha baix d'eixa tendencia constructivista el podem trobar en esta frase d'Hayek (que torna a senyalar a la *met-hodenstreit*):

poder politic a regular, se sol acabar tancant el mercat i creant un monopoli, de modo que "uns ocupen un espai privilegiat, a costa dels atres, dels demes" als que bandegen. Se crea aixina una societat de castes.

¹⁸ Un poquet com eixos chiquets roïns enjugasats que no volen mes que tombar tot lo que se troben per davant. Eixa tendencia afectaria tant a les institucions econòmiques com tambe a les no econòmiques (llingüístiques, morals, dret material substituït per l'legislacio, etc.). En atres ambits geografics eixa tendencia constructivista no se clava tant en les institucions llingüístiques, pero en l'antic Regne de Valencia se veu mes clar que eixa tendencia afecta a totes les institucions.

En eixe sentit, veig interessant lo que planteja el llibre *El poder político y la libertad* [López-Amo 1952]. Recordem que la tesis doctoral de López-Amo (1917-1956) estudiava precisament el "Regiment de prínceps e de comunitats" de Francesc Eiximeniç, prenent com a model el regim de la Valencia foral.

“[...] molt de la vella ‘escola historica’ tenía que vore en essencia en una reaccio contra el tipo de racionalisme errat que estem discutint. Si fallà va ser perque tractà el problema d’explicar eixos fenomens com si fora sancerament una qüestio d’accidents de temps i lloc i rebujà sistematicament elaborar el proces logic pel qual a soles podem donar una explicacio” [Hayek 1952: 150-151].

En est aspecte cobra rellevancia la caracterisacio que fa un autor que no pertany a l’escola austriaca, Butler Shaffer, en el seu llibre *Boundaries of Order*, de lo que ell diu son instituccions (pero que mosatros, per a dintinguir-les de les instituccions espontanees de Menger, afegiriam la paraula) ‘arbitraries’:

“qualsevol organisacio social en proposits propis, que te una maquinaria estructurada i formalisada per a perseguir tals proposits, i que dissenya i *força* a complir regles de conducta en orde a controlar ad aquells que estan dins d’ella” [Shaffer 2009: 10-11]. Entre elles se troben l’estat, junt en les seues agencies burocratiques coactives, seguides de les grans corporacions economiques que mes be s’alineen en l’estat que en el mercat sense estructurar. Unes atres inclurien a la majoria de les religions organisesades, escoles i universitats, i sindicats. En qualsevol cas, diu Shaffer, una ‘institucio arbitraria’ sorgix quan una organisacio composta d’individus autonomos que cooperen aplega a convertir-se en un fi en sí mateix” [Shaffer 2009: 10-11].

Partint d’eixa caracterisacio de Shaffer, i contrastant-la en la de Menger, en el VI Congrés d’Economia Austriaca (Instituto Juan de Mariana, Madrit 2013), un servidor va fer una proposta buscant diferenciar eixos dos tipos de fenomens (que s’amagarien els dos baix d’una mateixa paraula ‘institucio’, lo que comporta confusio). Reproduïxc a continuacio en tant que Quadro 2 el resum d’eixa proposta de diferenciacio.

	Tipo I	Tipo II
	INSTITUCIONS ESPONTANEEES segons Menger	INSTITUCIONS ARBITRARIES, les descriu Shaffer (2009: 10-11)
Principis	Llibertat. Respecte a la propietat.	'Força' (violència o coaccio). Falta de respecte a la propietat.
Forma d'originar-se	Per prova i erro, i imitacio (fruit de les interaccions voluntaries de les persones seguint els anteriors principis) Espontanea, evolutiva, no dissenyada.	Organisacio 'imposta' (a lo manco front a tercers), coactiva Dirigisme, disseny.
Funcio	Dins de la mateixa institucio, es lo que la constituix (la seua naturalea, essencia) Es 'un mig'; en emergir facilita al mateix temps noves formes d' <i>interaccio voluntaria</i> .	Assignada; se prete conseguir per mig d'una <i>organisacio coactiva</i> Supon 'un fi' en sí mateixa Sol presentar-se com a justificacio de la coaccio. Dirigista.
Modos de relacionar-se	Les persones son iguals davant l'institucio Neutralitat, no discriminacio, no privilegis.	Jerarquic. <i>Vinculacio</i> a una funcio de persones determinades (privilegis) junt en l'exclusio coactiva dels demes Estatuts o 'llegislacio' discriminant a les persones <i>ex ante</i> .
Eventual final	Per desus (voluntari) per part de les persones que la gastaven (mers usuaris).	Derogacio o inaplicacio de la coaccio que l'origina, o alternativament colapse del sistema (darrere d'una escalada coactiva).
Elements mes simples	Jocs en soles sumes positives.	Jocs en resta.
Tipo d'orde que se forma	Auto-organisacio espontanea adaptativa. Orde obert, no planificat, essencialment descentralisat (que evoluciona). Creatiu, cooperatiu, coordinador.	'Fijisme' perseguit; cupules. Habitualment: ilusio inicial d'orde seguit de crisis per esclerosis. Expoliador, esquilmatiu.
Eixemples	Baratar, <i>la funcio</i> com a mig d'intercanvi indirecte generalisat a la que va arribar en determinat moment la plata, les llengües, ¹⁹ el <i>mutuum</i> i el deposit roma, el fet de atandar-se per a regar o per a ser ates en arribar a una tenda.	Monopolis estatals (per eixemple, de la sal i del tabac –regalies del monarca–), gremis obligatoris, dret de cuixa del senyor feudal, l'arancel aduaner, privilegi de reserva fraccionaria en el deposit, diners de curs forçat, la <i>camorra</i> .

QUADRO 2.

Diferencies que presenten eixos dos tipos de realitats tan diferents a les que se designen en una mateixa paraula, 'institucions'.

[Font: Llibre d'Actes VI Congrés d'Economia Austriaca, pag. 27]

¹⁹ La llengua que parlen les famílies, les gramàtiques descriptives del pare Fullana, o els criteris que aconsella la RACV (seguint als escriptors i estudiosos [Moreno 2017]) per al valencià, anirien tots en la banda esquerra, mentres que la normativisació catalana que per mig de la AVL i uns altres mijos polítics s'està imponent per la força des del sistema educatiu aniria en la banda de la dreta.

I es que, com senyala Shaffer: "[...] el control de la propietat privada i la corrupció del llenguatge son assumts centrals per al funcionament dels sistemes polítics" [Shaffer 2009: 204].

Es important donar-se conte que el funcionament de la llibertat que respecta a cada persona genera un univers obert, adaptatiu i evolutiu (a partir d'interaccions en les quals 'no pert ningú'). En el sentit contrari, l'intervenció coactiva tanca camps d'interacció voluntaria i ocasiona '*jocs de suma zero*' en els quals lo que guanya u es idèntic a lo que pert un altre (o siga, paregut a lo que ocorre en els jocs de sort o d'envit). Expressat d'una altra manera, l'intervenció coactiva genera monopolis, lo qual no soles fa mal sino que es tremendament disfuncional en casi tots els camps²⁰ (encara que puga pareixer que existix un auge en eixa activitat en un primer moment).

Tambe en l'àmbit extraeconòmic succeïx algo paregut a lo que passa en l'àmbit més bàsic del mercat, que gran part dels efectes negatius i les conseqüències de la coacció

institucionalisada no els arribem a percebre [Huerta de Soto 1992: 119, 121-125].

IV CONCLUSIONS

Encara que estem parlant de dos coses que en principi son diferents (el valencianisme es un moviment social, i l'escola austriaca un modo d'entrar-li a l'estudi de l'economia), n'hi ha paral·lismes i confluències evidents. Me vaig a llimitar a exposar'n dos.

La primera es criticar els monopolis (i dels pitjors que n'hi ha son els relacionats en l'educació) que, com ensenya l'escola austriaca, només que es poden mantindre si estan lligats al poder polític. L'escola austriaca va patir 'persecució' perquè un amic de Schmoller, Friedrich Althoff, funcionari del ministeri d'educació, des de 1882 fins a 1907 controlava les nominacions per a professors en les universitats prussianes. D'eixa manera se deixà d'ensenyar res que tinguera que vore en economia (ni de l'escola austriaca ni de la clàssica ni de cap altra). I l'assunt acabà com acabà:

²⁰ Mirem per exemple el camp de la I + D + i (que diuen), i l'informe que va presentar l'Institut Juan de Mariana en agost de 2016: "Mitos y realidades sobre el Estado emprendedor".

“L'agressiu imperialisme que dos voltes va acabar en guerra i derrota, l'inflació dels primers anys vint, la *Zwangswirtschaft* (sistema econòmic subjecte sanceptament al control del govern) i tots els horrors del regim Nazi foren conseqüències de polítics que actuaren conforme havien segut ensenyats pels campeons de l'Escola Històrica” [Mises 1969: 7-13].

Es important senyalar que la *llibertat d'ensenyança* es un element bàsic, la raïl, per al desenvolupament de qualsevol societat lliure (i, en acabant, funcional).²¹ I el 'sistema' educatiu valencià actual, controlat des de l'ensenyança bàsica fins a l'universitat (sobretot 'pública'), se pareix massa a un monopoli.

La segona es una cita de Mises (dins del treball que resumeix còmicament com va naixer i el context en el qual se va desenvolupar l'escola austriaca):

“Governs, partits polítics, grups de pressió i els burocrates de la jerarquia educativa se pensen que ells poden evitar les conseqüències inevitables de les mesures impropies o inadequades (*insuitable*) per mig de boicotejar i silenciar als economistes independents. Però la veritat persisteix i continua treballant, inclús si no queda ningú per tal de exposar-la” [Mises 1969: 21].

Com a resum direm que partint de l'aproximació metodològica de Menger, l'escola austriaca d'economia ha anat desenvolupant un treball que mostra (o pareix demostrar), que són les interaccions voluntaries de les persones respecte estrictament a cada veï, a cada persona, les que constitueixen la base sobre la qual neix i se va desenvolupant la civilització cada dia. En este sentit, la seua mera existència es 'vixcuda' per algunes persones i grups organitzats, com un atac, puix veuen peligrar tant els seus desitjos i voluntat de poder com la base coactiva dels seus privilegis, conseguits o per aconseguir. Es en este punt a on (la major part del) valencianisme i l'escola austriaca se donen la mà, puix se situen en la mateixa diana.

²¹ En termes històrics, d'açò se va donar compte Jaume I que en *Els Furs* instaurà un regim de plena llibertat d'ensenyança per al llavors Regne de València. Per contra, hui en dia des del poder (seguint patrons soviètics) se pretén controlar inclús les guarderies.

V REFERENCIES BIBLIOGRAFQUES

ÁNGELES CASTELLÓ, José: “Llingüística contrastiva: valencià i català comparats”, comunicació al II Congrés de la Llengua Valenciana, 27 de novembre de 2003.

AYAÚ, Manuel F.: *Not a Zero-Sum Game; the paradox of exchange*. Universidad Francisco Marroquín, Guatemala, 2007.

BÖHM-BAWERK, Eugen von: *The Positive Theory of Capital*, llibre IV “Price”. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 1889 (ed. 2007), pp. 193-217; y en castella: *Lecturas de Economía Política* vol. I, Unión Editorial, Madrid, 1889, pp. 99-142.

BÖHM-BAWERK, Eugen von: “Whether legal rights and relationships are economic goods”, en *Shorter classics of Eugen von Böhm-Bawerk, vol. 1*, Libertarian Press Inc., 1881 (1962), pp. 25-138.

BONET, José: *Unitat de Fur i Tribunal de les Aigües; un exemple de resistència valenciana*, Discurs de recepció com a acadèmic de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, 2014.

CASSANY i BATES, Jordi: *Els Valencians i la Normativa Catalana, ¿es possible una alternativa al fabrisme?* Lo Rat Penat, Valencia, 1997.

GARCÍA MOYA, Ricart: *Diccionari Historic del Idioma Valencià Modern (DHIVAM)*. AVID, Valencia, 2006.

HAYEK, Friedrich A.: “The use of knowledge in society”, en *Individualism and Economic Order*, 1945 (colecció d'articles reeditada pel LvMI en 2009).

HAYEK, Friedrich A.: *The Counter-Revolution of Science; studies on the abuse of reason*. Liberty Fund, Indianapolis IN, 1952.

HUERTA DE SOTO, Jesús: *Socialismo, Cálculo Económico y Función Empresarial*. Unión Editorial, Madrid, 1992 (4ª edició 2010).

HUERTA DE SOTO, Jesús: “The Ongoing Methodenstreit of the Austrian School”, *Journal des économistes et des études humaines* vol. VIII, nº 1 (març de 1998), pp. 75-113 (també en castella i anglès en tant que capítol I de *Nuevos Estudios de Economía Política*, de Unión Editorial, i capítol 2 de *The Theory of Dynamic Efficiency*, de Routledge)

HÜLSMANN, Jörg Guido: *Mises, The Last Knight of Liberalism*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 2007.

- LÓPEZ AMO, Ángel: *El Poder Político y la Libertad*. RIALP, S.A., Madrid, 1952 (edició de 1987).
- MARTÍNEZ MESEGUER, César: *La Teoría Evolutiva de las Instituciones; la perspectiva austriaca*. Unión Editorial, Madrid, 2006 (2ª edició 2009).
- MENGER, Carl: *Principles of Economics*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 1871 (edició de 2007).
- MENGER, Carl: *Investigations into the Method of the Social Sciences with special references to economics*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 1883 (ed. 2009).
- MISES, Ludwig von: *Human Action; a treatise on economics*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 1949 (edició de 1998).
- MISES, Ludwig von: *The historical setting of the Austrian School of Economics*, Arlington House, 1969 (reedició online de 2003 del Ludwig von Mises Institute)
- MORENO, Juli: *Ortografies Valencianes, de Josep Nebot a les Normes d'El Puig*. Editorial Mosseguello, Castello de la Plana, 2017.
- RAMOS, Vicente: *Pancatalanismo entre Valencianos*, 1978 (2^{on} edició corregida).
- ROSTAN, Jérémie T.A.: *Study Guide to Carl Menger's Principles of Economics*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 2008.
- ROVIRA, Marta: "Imaginar un País: el Congrés de Cultura Catalana", documental emès per TV3 el 19 de juny de 2018 en el programa *Sense Ficcio*, accessible en: <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/imaginar-un-pais-el-congres-de-cultura-catalana/video/5771082/>
- SHAFFER, Butler: *Boundaries of Order; private property as a social system*. Ludwig von Mises Institute, Auburn AL, 2009.